

שאלה: אני אדם דתי ועובד במפעל טקסטיל שרוב העובדים כאן אינם שומרי מצוות. שעות עבודה שלי הן כך שאין לי אפשרות להגיע הביתה ולהתפלל מנחה במִנְיָן, כי אני מגיע אחרי שקיעת החמה. יש לי ברירה להתפלל במקום עבודתי ביחידות, או שמא אפשר לי לארגן מִנְיָן של מתפללים, להתפלל מנחה קצרה (כלומר ששליח-הציבור יקרא בקול רם רק עד אחרי ברכת "אתה קדוש"). אני מכיר כאן עוד שלשה או ארבע אנשים דתיים, אבל זה לא מספיק לִמְנָן. אבל שמא אצליח לעִנְיָן כמה מסורתיים שיצטרפו גם הם לנו להתפלל, אם תפילה זו לא יצרוך יותר מכמה דקות. מה עדיף לי לעשות?

תשובה: ודאי כי תפילה בציבור עדיפה מכל תפילות היחיד. מובא בגמרא (תענית ח ע"א) כי כאשר יחיד מתפלל בודקים לו כל מלה אם כיון בה בעת אמירתו. אבל לציבור יש סגולה שהקב"ה מקבל את תפילתם אפילו אם אינם מכוונים את לבם אל מה שהם אומרים.

עוד מעלה גדולה יש לתפילת הציבור, כי עונים שם "אמן". חז"ל שבחו ביותר את העונה "אמן" ממי שרק אומר את הברכה עצמה (ברכות נג, ב). טעם לזה כתב מהר"ל (נתיבות עולם, עבודה, פרק יא) כי המברך הברכה מתרכז במחשבתו על המאכל שהוא שמחזיק בידו ונהנה ממנו. אבל העונה "אמן" מתרכז במחשבתו באמונה, כלומר מחזק אמונתו בהקב"ה. לכן אם תוכל לסדר שהתפילה תהיה בציבור, שכרך כפול כפליים יותר מהתפילה שהוא ביחידות. ומה נאמר על האפשרות להגיד "קדושה" ועל אמירת "קדיש" לפני ואחרי התפילה.

מנחה מקוצרת בחזרת הש"ץ היא שקורא תפילת-עמידה בקול רק עד אחרי ברכת "אתה קדוש" ומשם ואילך הוא ממשיך תפילתו בלחש. ואחרי "אתה קדוש" שאר הציבור מתחיל תפילתם בלחש. אפשרות זאת מוזכרת בשולחן ערוך (או"ח סי' רלב). אמנם שם היה מדובר במקרה שהזמן קצר לפני שקיעת חמה, ולא יספיקו לקרוא בקול כל הברכות. אמנם אתה מתכוין לערוך תפילה זו בזמן הקצר של הפסקת הצהרים, זמן המוקצב לארוחת הצהרים. ומה ההיתר? אבל בהרבה ישיבות נוהגים לערוך מנחה קצרה כזו, אפילו בחצי היום. כי באירופה, שם התחילו לנהוג כך, היו חוזרים מיד ללימודם ורצו להרויח זמן.

אבל מה שהזכרת שתצרף עובדים חילונים או מסורתיים למנין, דע לך כי סתם רשעים המאמינים בתפילה אלא שנשלים מחמת יצרם הרע, הם כשרים למנין (שולחן ערוך, או"ח סי' נה סעיף יא). אבל אם הוא אפיקורוס, או מחלל שבת בפרהסיא אזי הוא פסול ואינו מצטרף למנין. (משנה ברורה שם, ס"ק מו-מז). אבל אם איש מחלל שבת בפרהסיא זה הוא סוג אדם המתבייש לחלל לפני רב

גדול (כמו הרב עובדיה יוסף, לשם דוגמא) הוא לא נחשב כמחלל שבת בפרהסיא (משנה ברורה, סי' שפה ס"ק ו). תתבונן את מי אתה מצרף.

גם אתה צריך להזהר שאם תפציר באחרים חילונים או מסורתיים לבוא להצטרף, והם בעצם אינם מעוניינים "להפסיד" דקות אלו בכל יום ויום, יבואו לשנוא אותך וגם את הדת. בזה "יָצָא שָׂכָרוֹ בַּהֲפֹסְדוֹ".

עוד הערה. כל זה אמור אם אינך מוכרח לגמור כל התפילה מהתחלה עד הסוף, תוך חמש דקות. כי אז יש שטף מלים בלי שום כוונה כלל. ומתוך שרצונך לְזַכּוֹת את הציבור אתה עצמך מפסיד כל התפילה שלך. אם כך המצב, יש להעדיף שתתפלל בנחת כשיש לך יכולת לכוין את לבך למה שתוציא מפיו.